

Többes szám első személy

Húsz éve az állatorvosi könyvtárban

Beszélgetés Orbán Évával

■ **Hogyan lettél könyvtáros?**

Véletlenül. Sárospatakra jártam az ún. speciális angol tagozatra, ahol heti 8–12 órában tanultuk a nyelvet, így az angol természetes választás volt az egyetemen. Akkoriban – nagyon helyesen – a bölcsészeknek két szakot kellett hallgatniuk, és az angol csak könyvtár vagy népművelés szakkal volt párosítható. Az, hogy állatorvosi könyvtáros lettem, már tudatosabb választás eredménye.

■ **Van ilyen, hogy „állatorvosi könyvtáros”?**

Van bizony, bár a világszerte érvényesülő integráció miatt egyre több egykor „tisztán” állatorvosi könyvtár olvad be nagyobb mezőgazdasági vagy általános egyetemi könyvtárakba. Az állatorvosi könyvtárosok azonban összetartanak, és legalább 30 éve rendszeresen találkoznak. Saját szervezetük van – mind az Egyesült Államokban, mind Európában. Büszke vagyok, hogy tavaly óta ez utóbbinak – az EAHIL (European Association of Health Information and Libraries) keretében működő EVLG-nek (European Veterinary Libraries Group) – a vezetőségi tagja vagyok. 2018-ban pedig második alkalommal rendezzük majd meg Budapesten az állatorvosi és állategészségügyi információs szakemberek nemzetközi konferenciáját. Nemcsak speciális érdeklődésű, hanem nagyon vidám, nyitott csapat is az állatorvosi könyvtárosoké!

■ **És hogy kerültél az állatorvosi könyvtárba?**

A nyolcvanas évek közepén ért el az, ami sokakat gyerekkorban: elkezdtem mindenféle állatot tartani, és vagy 10 évig jószerével csak állatos könyveket olvastam, miközben a Könyvtártudományi és Módszertani Központban könyvtáros-továbbképző tanfolyamokat szerveztem, majd a könyvtári munka szervezésének különböző aspektusaival foglalkoztam. A GYES után természetes volt, hogy váltok, és valamilyen állatos könyvtárba szerettem volna menni. Az állatorvosi számára készítettem már néhány fordítást, amikor megüresedett egy könyvtárosi állás. Nagyon örültem neki.

■ **Mit jelentenek számodra az állatok?**

Csodálatos és kimeríthetetlenül érdekes az állatvilág és mindenestől a természet. Az érdeklődésem megváltozott: kezdetben kalitkamadarakat, akváriumot, ketreces kisemlősöket, még mentett százlábút is tartottam. Ma van ugyan két macskám, és nem is tudnék állat közelsége nélkül élni, de az igazi örömet a vadon élő állatok megfigyelése, a természetjárás okozza. Szerencsére a család is osztozik a szenvedélyemben, sőt, sokat tanulok a férjemtől, aki profi madarász, majd a Természetvédelmi Hivatal könyvtárának gondozója volt. Abban is egyet értünk, hogy a könyvtáros – ha közvetetten is – hozzájárul

a természet védelméhez, az állatok jólétéhez, és ez a legfontosabb a számunkra.

■ **A könyvtár másodlagos?**

A könyvtári is csodálatos világ! Egyszer régen láttam egy interjút Pernye Andrással, aki elmesélte, hogy hallott valami zenét, és attól fogva úgy érezte, hogy megőrül, ha nem foglalkozhat a jazz-szel. Vagy két évtizedet vártam, hogy ez megtörténjen velem is. Amikor 1996-ban az állatorvosi könyvtárba kerültem, nemcsak az „állatos könyvek” bővültek el. (Megjegyzem: akkoriban még volt időnk olvasni, tájékozódni, így első élményeim a helmintológia és a méhészet jegyzet voltak!) Lenyűgözött az is, hogy a tudás, a szakirodalom milyen választékát tudjuk percek alatt lekeresni a számítógépes – akkor CD-ROM-on, postán kapott – adatbázisokban. Én az egyetemen még csak szabányi orosz számítógépeket láttam, amelyekbe lyukkártyán vitték be az adatokat, és az adatbázisokról csak mint távoli, elérhetetlen jótéteményekről tanultunk. Amikor a lányom született, akkoriban jelentek meg a Commodore 64-esek, de mire óvodába ment, már én is számítógépen készítettem a fordításokat otthon. Szóval, mire visszatértem a munkába, egy álom valóra vált! És az állatorvosi könyvtár ebben élen járt. Egyenes út vezetett a „bektanásig”. És persze számos emberi tényező is közrejátszott.

■ **Mint a Vetmail?**

A könyvtárnak volt kapcsolata az egyetemen kívül a szakmával is. Én úgy gondoltam, hogy mind a munkatársak, mind az állatorvosok felé erőteljesebben kell közvetíteni a könyvtári szolgáltatásokat. Akkori igazgatónk, Cserrey Mária örömmel fogadta a kezdeményezést, és szinte azonnal megindítottuk a *Noctuát* – amely 20 éve eljut minden kamarai taghoz. Arról azonban nem sok fogalmunk

Az állatorvosi könyvtárosok vidám csapata az EAHIL konferenciáján (Brüsszel, 2012)

volt, hogy az állatorvosoknak milyen igényei, információhiányos élethelyzetei vannak. Ennek kipuhatólása és a szolgáltatások megismertetése érdekében csatlakoztam a Vet-mail-hez, amelybe – némi vita után – nem állatorvosként felvettek, és nemsokára „tiszteltbéli állatorvossá” minősítettek. Ez volt az egyik legnagyobb kitüntetés és motiváció a munkámban.

Nagyon fontosak még azok az idősebb állatorvosok, akikkel együtt dolgoztam könyvkiadáson, szakmai keresésekben, történeti ügyekben. Mindig számíthatok a segítségükre, és remélem ők is az enyéimre. Közülük is kiemelkedik Mészáros M. János, aki hihetetlen szerény nagyvonalúsággal osztotta meg tudását és állatorvostörténeti adatait, amelyek a Magyar Állatorvosi Panteon magját alkotják. Drobinoha Angéla kollégánk nyugalomba vonulása után az ő segítségével sikerült a történeti ügyeket tovább vinni és megszeretni.

Hogyan látod az állatorvos történet helyzetét?

Nyilvánvaló volt, hogy „igazi” történészeknek kell ezekkel a kérdésekkel foglalkozni, ezért nagyon fontosnak találtam, hogy szakképzett levéltáros és muzeológus kezelje a történeti gyűjteményeket. 2010-es könyvtárigazgató kinevezésemmel egyidejűleg főfoglalkozású levéltárost, majd 2013-tól muzeológust alkalmazunk. Ma már ez jogszabályi követelmény is. A gyűjtemények szakszerű kezelése mellett remélem, hogy lesz majd idejük kutatómunkát végezni. Egy-egy részterületet feldolgoznak az abban jártas idősebb állatorvosok, illetve e lap hasábjain Kótai István írja meg színes és élvezetes dolgozatait, de nagyon hiányoznak a fiatalabb kutatók, érdeklődők. Pedig a magyar állatorvos történet bővelkedik kiváló teljesítményekben és személyiségekben. Ha csak régikönyv-gyűjteményünkben, levéltárunkban, múzeumunkban kutakodna valaki, akkor is számtalan érdekes témát találna a saját szűkebb szakterületéről. Mi igyekszünk minden segítséget megadni ehhez.

Úgy tűnik, például a Múzeumok Éjszakájából ítélve, amelyről mindig tudósítunk, hogy a múzeum különösen kedves a számodra.

2008-ban nyertünk egy szerény pályázatot a múzeum felújítására. Addigra már elkészítették Szovátayék a „sétáló katalógust”, ami a Virtuális Állatorvostörténeti Gyűjtemény alapja. Úgy adódott, hogy a múzeumban minden darabot többször is kézbe kellett venni a felújítás során, és amit megismer az ember, azt meg is szereti. A múzeum kiváló lehetőség arra, hogy a laikus közönségnek bemutassuk az egyetemet és az állatorvoslást, és ki is használjuk ezt a lehetőséget. Mióta Várad Adél muzeológus nálunk dolgozik, már nemcsak a Múzeumok Éjszakáján, hanem a Kulturális Örökség Napjain, a Majálison, és az Őszi Fesztiválon is részt veszünk. Mindig

Túrózás a Karkonoski Nemzeti Parkban (Lengyelország)

sok munka és fáradtság, de nagyon inspiráló élmény is az ilyen rendezvény. Hihetetlenül érdeklődők és hálásak az emberek!

Hogyan alakult a munkád a könyvtárban?

Az első 16 évet az olvasószolgálatban töltöttem, ebből 10 éven át igazgatóhelyettes is voltam Szabóné Szávay Judit mellett, akivel – azt hiszem – nagyon jó volt az együttműködésünk. Boldog időszak volt: ő viselte az adminisztratív terheket, mi pedig szárnyalhattunk, számtalan ötletet megvalósítottunk, komoly fejlesztéseket hajtottunk végre a könyvtárban. Az információkeresés – az örök kedvenc – mellett egyre nagyobb teret foglalt el az oktatás, amiből én az angol nyelvű órákat vittem. Később kidolgoztunk egy elektronikus tananyagot is, amely néhány évig jól működött. Az utóbbi időben sajnos azt tapasztaljuk,

hogy a hallgatók kevésbé „hajlamosak” az erőfeszítésre, az ismeretanyag önálló elsajátítására, az önálló gyakorlásra, készségfejlesztésre. Vissza kell térnünk a tantermi oktatásra, sőt, abban is innovációra van szükség. Egri Krisztina kollégánk most jár egy „játékosító” kurzusra az ELTE-re, szóval nemcsak nálunk van gond a tanulással...

Nagyon fontos szerepet játszik a könyvtár életében a minőségbiztosítás. Ez olyan „ma divatos” dolognak tűnik, pedig Cserey Mariának már 1983-ban megjelent a *Használati igények, tájékozási szokások* című kötetben az első vonatkozó tanulmánya. Mi ez, ha nem a minőségbiztosítás megalapozása? Bakonyi Ferencné igazgatósága (1978) óta három vezérlő csillaga volt a könyvtárnak: a szakszerűség, a használok szolgálata és a nemzetközi trendek. E három, ha komolyan

Az élő múzeum sokat tehet a szakma és az egyetem népszerűsítéséért

Akik bátran építhetnek egymás munkájára: balról jobbra: Winkler Beáta, Orbán Éva, Szabóné Szávay Judit, Cserey Lászlóné dr., Bakonyi Ferencné

vesszük, természetesen a szakmai etikához való ragaszkodást, és rengeteg-rengeteg munkát is jelent. Én természetesen módon követtem ezt az értékrendet, amikor 2010-ben átvettem a könyvtár vezetését, kiegészítve azzal, hogy igyekszem a munkatársakat minél jobban bevonni a döntések előkészítésébe, szaktudásukra támaszkodni, biztosítani számukra a továbbképzéseken, konferenciákon való részvétel lehetőségét. A közös munka jellemzi a könyvtárat már közel negyven éve, és nagy öröm számomra, hogy ünnepélyes alkalmakon három elődömet láthatjuk vendégül. Az utóbbi években sok új munkatárs került hozzánk, akik maguk is elkötelezettek a minőség iránt. Ezen túlmenően a technológiai fejlődéssel ma már csak a fiatalok tudnak lépést tartani. Az ehhez megkívánt új szemléletet Winkler Bea képviseli.

A 2000-es évektől a minőségbiztosítás követelmény a közkönyvtárakban, így már háromféle minőségügyi rendszerben dolgoztunk. Minőségügyi menedzseri képzést is szerveztem, és ismereteimet az egyetemi minőségügyi rendszer (ISO 9001) fejlesztésében is kamatoztattam 2011-től a kétszintű, azaz a minőségbiztosítást is magában foglaló EAEVE akkreditáció lezártaig, illetve a második ISO minősítés elnyeréséig (2014). Közben tagja lettem az EAEVE (European Association of Establishments for Veterinary Education) minőségügyi szakértői csapatának is.

■ Húsz év alatt nem lesz unalmas egy könyvtár?

Mivel kis könyvtár vagyunk, mindennel foglalkoznunk kell. Nyaranta leltározás vagy takarítás ürügyén kézbe vesszük közel 80.000 kö-

tetünk valamelyik részét, és rácsodálkozunk a gyűjtemény hihetetlen gazdagságára, no meg a Hutýrát, Magyary-Kossát, Mócsyt stb. idéző bejegyzésekre, ex librisekre. Máskor bonyolult kereséseket kell végeznünk vagy lehetetlennek látszó cikkéréseket kell teljesítenünk. Egyik percben segítünk egy hallgatónak kioperálni az elakadt másolópapírt, a következőben tanítjuk, hogyan kell a külföldi adatbázisokban a logikai operátorokat és a tárgyszavakat használni. Dél előtt árajánlatokat kérek egy sír felújítására, délután összeállítunk egy előadást a szakállatorvosoknak. Meglátogatom Aujeszky unokáját, hogy levéltári anyagot hozzak el, majd digitális kötelempéldányt adok be az állategészségügyi intézetek történetét feldolgozó szöveggyűjteményből, amit Szabó István doktor állított össze. Tudománymetria értékelést készítek egy előléptetést kérő kollégának, majd előterjesztést, hogy a szükséges adatbázisok előfizetését alátámasszam. Naponta kérnek ilyen-olyan adatokat a működésünkről, közben anekdotikus sétára visszük a campuson az érdeklődő fiatalokat. Könyveket válogatunk és útmutatót készítünk a teljes szöveges cikkek feltöltéséhez. Szóval az unalom szó hiányzik a szótárunkból!

■ Mi a legjobb a munkádban?

Az, amikor egy olvasó megfogalmaz egy kérdést vagy szüksége van valamire, ami nagyon elvárásoltnak tűnik, és azonnal a kezébe tudjuk adni, mert előre tudtuk, hogy ezt kérni fogja valaki. Legyen az információ, könyv, folyóirat, kiállítás, útmutató, bármi. Ilyenkor egy pillanatra elakad a szavuk, és ennél nincs jobb érzés a könyvtáros számára. Talán csak az, ha partner lehet. Egyenrangú társa, lámpásvivője az olvasónak a szellemi kalandokban.

Budapest, 2016. október 25.

Lejegyezte: Perényi János

KISÁLLAT SZEMÉSZETI SZAKRENDELŐ HÁLÓZAT

DR BÁRÁNY GYÖRGYI, DR FENYVES ILDIKÓ, DR LÉVAI PÉTER
WWW.SZEMESZALLATORVOSOK.HU | 0630 435-0705

AZ ÉV 365 NAPJÁN